СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 273. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 23-го ЛИСТОПАДА 1948. No. 273. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, NOVEMBER 23, 1948. VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ПРЕЗИДЕНТ У НОВІЙ РЕЗИДЕНЦІЇ У ВАШИНҐТОНІ

Вашинґтон, 21 листопада. — Президент Гери С. Труман повернувся з двотижневих післявиборчих вакацій з Кій Вест, на Флориді, у неділю пополудні і заїхав до своєї нової резиденції в Блер Гавс, напроти Білого Дому. Його привитали на летунським майдані високі урядовці й кількасот людей з публики. Зміна резиденції була вже підготована давніше тому, що Білий Дім потребує основних направок.

Люди, втаємничені в діяння президента, виявляють, що підчас вакацій він перевів основну підготову до постійного порозуміння з провідниками конгресу так, щоб йому прийшлося легко переводити в життя пляни, намічені підчас передвиборчої кампанії. Одначе президент не мав нагоди сповнити ще другого важливого завдання, яке він поставив собі на час вакацій, а це перевести зміну кабінету. Це дуже особисті справи й тому на них треба часу.

На понеділок пополудні заповідена конференція президента з секретарем стейту Джорджом К. Маршалом, який умисне для цеї цілі мав прибути з Европи до столиці в понеділок ранку. Загально думають, що головним предметом розмови, крім звіту з Берліна й Обєднаних Держав, буде мілітарна допомога Китаєві. Зогляду, що президент звязаний рішенням конгресу, він не може робити якихсь рішальних потягнень без нової ухвали. Тому теж нема виглядів на якийсь урядовий комунікат про розмови Маршала в справі Китаю.

НОВА СНІГОВИЯ В СЕРЕДНЕ-ЗАХІДНИХ СТЕЙТАХ.

Великі простори на Середнім Заході, від стейту Мишиґен до стейту Колорадо покриті грубою поволокою снігу внаслідок близарду, який шалів там три дні. Залізничі потяги поставали, школи позамикані, а населення викопується зі снігів з минулого тижня. Роботи для пущення в рух залізничих потягів і проможення шляхів зазнають перешкод новими опадами снігу в околиці Скалистих Гір, головно в стейті Небраска. Сніг паде в менших кількостях в Мишиґен та Висконзин. При усуванні снігу на стейтових дорогах найдено трупів двох жінок, а попереднього тижня були звідомлення про смерть 8 людей внаслідок близарду.

НАПЛИВ СТУДЕНТІВ ДО КОЛЕҐІЙ.

Цьогорічний наплив студентів до колеґій та університетів виказує, що число студентів втримується на висоті з попередніх літ, тільки зменшіло число ветеранів, які мали запевнену оплату науки з Федеральних фондів. З огляду на такий стан 400 високих шкіл мусять подбати про поширення будинків та про придбання нових наукових сил, коштом $1,250,000,000. Фонди на поширення приходять найбільше з дарів та записів, не зважаючи на те, що оплати за науку підвищено на 50 відсотків. З причини переповнення в школах дається відчувати недостача добре кваліфікованих учителів.

РЕОРҐАНІЗАЦІЯ ОКРУЖНОЇ РАДИ К.І.О. В НЮ ЙОРКУ.

Портленд, в стейті Ореґон.— На нараді екзекутиви Конгресу Індустріяльних Організацій рішено доручити Луїсові Голендерові перевести реорганізацію нюйорської Окружної Ради Юній після того, як екзекутива прогнала з К.І.О. дотеперішню Окружну Раду за її прокомуністичне становище. Рішення екзекутиви К.І.О. вдарило повною силою провідників ради, одначе вони піддалися рішенні, заявляючи, що вони не хочуть розбивати робітничої солідарности. Головою Окружної Ради був Дж. Доркін, а його заступником Луїс Голендер з Амалґемейтед Клотинґ Воркерс. Голендер має перебрати в свої руки маєток Окружної Ради й покористуватися ним при організуванні нової ради. Одначе нова рада дістане теж нову назву, щоб не звязувати нової організації з комунофільською діяльністю попередної ради.

ПРОДУКЦІЯ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ НА ВЕРШКУ.

Вашинґтон.— Загальна продукція дібр в цілому краю дійшла до 256 більйонів долярів, на рік, на підставі обчислень за третій квартал біжучого року. Є це зріст вартости на 6 більйонів в порівнанні з попереднім кварталом, а 11 більйонів в порівнянні з першим кварталом. Особистий дохід на підставі таких обрахунків доходить до 314 більйонів долярів.

К.І.О. ЗА ПОДАТОК ВІД НАДВИШКИ ДОХОДІВ.

Портленд. — Филип Морей, предсідник Конґресу Індустріяльних Організацій вийшов з програмою, складеною з 8 точок. Між ними є домагання введення контролі цін, пайкування головних життєвих засобів та заведення податку від надвишки чистих заробітків. Такі ограничення необхідні підчас видатків уряду на збросння і на переведення програми на видужання Европи, твердить Морей. Він теж дораджує вибирати до конґресу таких людей, які мають на увазі втримувати господарність.

ВАНДЕНБЕРҐ ЗА ВИКЛЮЧЕННЯ ОБСТРУКЦІЇ В СЕНАТІ.

Вашинґтон. — Сенатор Артур Г. Ванденберґ запроєктував гострі зміни в сенатськім правильнику підчас дебат. Він хоче обмежити можливості для обструкції сенаторів проти важливих внесків. Свій проєкт поділив Ванденберґ на дві частині: одна відноситься до обмеження обструкції проти законів в справі безпеки краю, а друга проти загальних законопроєктів. Панує погляд, що обмеження обструкції має на цілі обмежити балакучість сенаторів з південних стейтів, які хочуть перешкодити законодавству для зрівнання громадянських прав.

Федерація Праці домагається зірвання торговельних звязків зі Советами

Синсинаті, 21. листопада. — Комісія Міжнародних Робітничих Відносин Американської Федерації Праці підготовила програму демократичної закордонної політики, яка буде предявлена на повнім зібранні делегатів конвенції А.Ф.П. Найбільш замітною частиною програми є домагання, щоб Злучені Держави й інші демократичні країни пірвали торговельні звязки з Советською Росією, доки ця країна не залишить бльокади Берліна. Програма А. Ф. П. кладе тиск на потребу береження демократичних ідей по всіх усюдах і на поширення свобідних торговельних союзів для стримання тоталітаризму. Програма вказує, що в ній міститься підтримка для Пляну Маршала, а крім того рішуче відкинення всяких підступів для підкопання поваги Організації Обєднаних Держав. А. Ф. П. виходить з домаганням, щоб Америка викінчила повну програму своєї оборони і постачала зброю для військових союзників проти тоталітарної агресії. Теж домагається від О. Д., щоб її Суспільна й Економічна Комісія видала й поробила старання, щоб творення пятих колон вважати за міжнародний злочин.

ДЕРЖАВНИЙ ЗАМАХ У ВЕНЕСУЕЛІ.

Вілемстад, у Венесуелі. — Неурядові звідомлення кажуть, що група військовиків перевела державний замах у столиці Каракас і поставила під арешт президета республики Ромуля Ґалеґуса. Військовики домагалися резиґнації президента й покликаня до життя коаліційного кабінету. Нема точних вістей про всі події в столиці, яка находиться 175 миль від Вілемстаду.

(Амбасадор Венесуелі у Вашинґтоні заявив, що вісті, які він дістав з своєї країни, вказують на нормальні відносини в столиці Венесуелі.)

ПАНІ ЧІЯНҐ АПЕЛЮЄ ЗА ПРИСПІШЕННЯ ДОПОМОГИ КИТАЄВІ.

Сан Франсиско. — Пані Чіянґ-Кай-Шек, жінка китайського генераліссімуса, відозвалася по радіо з Нанкінґу через сітку американських радієвих стацій, щоб Злучені Держави поспішили з допомогою для китайського уряду у своєму власному інтересі, бо китайські комуністи загрожують цілковитим залиттям Азії. Пані Чіянґ впевняє, що китайці рішені боротися до останнього проти заливу комунізму і генераліссімо має повну надію віднести перемогу при рішальній допомозі з Америки.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ПРЕДСТАВНИК ЗА ПОВНУ, АБО ЖАДНУ ДОПОМОГУ КИТАЄВІ.

Вашинґтон. — На-пів урядовий посол Злучених Держав, колишній сенатор Д. Ворт Кларк з Айдаго, висланий у спеціяльній місії з доручення сенатської комісії приділів на студії до Китаю, повернувся звідти й склав звіт голові комісії, сенаторові Стайлсові Бриджесові. З тої частини звіту, яку досі оприлюднено, подано його зазив до уряду, щоб Китаєві післати або повну допомогу у його боротьбі з комунізмом, або жадної. Частинна допомога буде тільки втратою, каже Кларк. Допомога мусить теж бути вислана негайно, якщо вона має осягнути свою ціль.

„ДЕНЬ АРТИЛЕРІЇ" В СОВЄТАХ

Москва, 22. листопада. (АП). — Після недавного „дня авіяції", в Советському Союзі вчора обходили ще „день артилерії". З цеї нагоди появилися в пресі статті советських генералів, в яких підкреслюється рішальне значення артилерії під час війни, не зважаючи на атомову бомбу. При цій нагоді Совети знову накидаються на „англо - американських підпалювачів війни" та критикують Генеральну Асамблею за відкинення советської розброєневої пропозиції.

Роздвоєння в Кремлі на тему війни з Америкою

ВІЙНУ ВВАЖАЄТЬСЯ ЗА НЕМИНУЧУ; РОЗБІЖНОСТІ ДУМОК ЩОДО ЧАСУ НАПАДУ.

Берлін, 22. листопада. — Кореспондент Ню Йорк Таймсу, Дру Міддлетон, стверджує на підставі інформацій з „надзвичайно добре поінформованих джерел", що советські володарі в Кремлі вважають війну з Америкою за неминучу і тільки існують розбіжності думок щодо часу, коли починати атаку. Ці розбіжності мали б існувати між 13 членами Політбюра, що має неподільну диктаторську владу над цілим Советським Союзом та комуністичною п'ятою колоною в світі. Одна група з цеї тринадцятки вважає, що Советський Союз повинен заатакувати Америку та західні демократії взагалі не пізніше, як до 1950 року. Головним речником цеї групи був до своєї смерти Андрей Жданов і до неї належать теж Маленков та Берія. Вони вважають, що чим швидше зачати війну, тим більші можливості існують для советської перемоги. Вони вважають, що війну треба почати ще заки Америка допомогла відбудувати західну Европу та заки сама Америка перевела повну господарську мобілізацію і військову підготовку. Вони втратили надію на господарську депресію в Америці, натомісць вірять, що під час війни можна буде мати велику допомогу від комуністичної п'ятої колони, як теж покладають надії нна можливість американсько - британських розбіжностей. Вони в дальшому сподіються, що советські армії протягом короткого часу захопили б цілу західну Европу і використали її

(Докінчення на стор. 3-тій).

ВЖЕ ГОТОВИЙ ПРОЄКТ ПІВНІЧНО-АТЛАНТИЙСЬКОГО ДОГОВОРУ.

Лондон, 22-го листопада. — Представники п'ятьох західно-европейських держав: Британії, Франції, Бельгії, Голандії і Люксембурґу, досягли минулої п'ятниці основного порозуміння щодо проекту так званого північно - атлантійського оборонного договору, який крім цих п'ятьох країн мав би охоплювати теж Америку і Канаду. Інші країни могли б опісля долучитися. Подробиці проекту держиться в строгій таємниці, але відомо, що договір мав би бути заключений на 50 років та мав би на цілі спільну оборону перед кожним напасником. Проєкт приготовлено в британському міністерстві закордонних справ, при співпраці амбасадорів всіх заінтересованих европейських країн. В суботу проєкт договору передано під розгляд урядам цих п'ятьох країн і після того він має бути пересланий до Вашинґтону, де його знову розглядатимуть амбасадори цих країн та представники Злучених Держав і Канади. Додається, що проєкт приготований в чисто політичній площині, тоді як військові подробиці мали б бути додані в окремих таємних клявзулях. З американського боку справою буде заніматися державний підсекретар, Роберт А. Ловет.

АЗОРИ БАЗОЮ АМЕРИКАНСЬКО-ПОРТУГАЛЬСЬКИХ СТОСУНКІВ.

Лісбон, 22. листопада. — У зв'язку з міжнародною політичною крізою та загрозою нової війни і оборонною підготовкою заходу, тут знову пригадується важливість американсько - португального договору, на підставі якого Америка вдержує свою військову базу на португальській території Азорських островів. Перший договір в цій справі підписано в 1944 році, опісля його поновлено в 1946 і вкінці знову підписано новий договір в 1948 році, з важністю до 1953 року. твердується, що цей договір припечатав американсько - португальську приязнь, скріплену теж договором приязні між Португалією і Британією.

ДВА АРАБСЬКІ ВОЛОДАРІ РОЗВЕЛИСЯ ЗІ СВОЇМИ ЖІНКАМИ.

Каїро, Єгипет, 22. листопада. (ЮП). — Минулої п'ятниці офіціяльними комунікатами повідомлено про розвід зі своїми жінками королів Єгипту і Ірану. Жінкою короля Ірану була сестра єгипетського короля Фарука. В повідомлені стверджено, що цей розвід не матиме жадного впливу на приятельські стосунки між обома країнами. Причиною розводу вважається те, що обидві жінки не привели досі на світ синів, тільки дочок. Згідно з місцевими законами, там тільки сини можуть бути престолонаступниками.

КИТАЙСЬКІ КОМУНІСТИ ПОГРОЖУЮТЬ АМЕРИЦІ

ОСТЕРІГАЮТЬ, ЩО ВІЙСЬКОВУ ДОПОМОГУ ВВАЖАТИМУТЬ „ЗБРОЙНОЮ АҐРЕСІЄЮ".

Нанкінґ, 22 листопада. — Центральний комітет китайської комуністичної партії проголосив вчора, що американську військову допомогу китайському урядові вважатиметься за „збройну аґресію", погрожуючи, що „всі консеквенції з цього поноситиме американський уряд". Комуністична радіовисильня північного Шенсі рівночасно повідомила, що комуністичний уряд Китаю має бажання встановити приязні стосунки з усіми закордонними країнами, включно з Америкою, та що комуністи готові забезпечити права всіх національностей в Китаю, теж американців, але під умовою, що ці країни респектуватимуть суверенність та інтеґральність китайської території. Комуністи твердять, мовляв уряд Чіян Кай-шека, передбачуючи свій близький упадок, намагається здобути для себе американський військовий протекторат. Радіовисильня інформує, що в тій цілі вже навіть мали відбутися наради між китайськими й американськими військовиками, крім виміни листів між Чіян Кай-шеком і президентом Труманом. В комуністичній заяві не сказано, які то консеквенції мали б поносити Америка, але в політичних колах вважають, що цю погрозу китайські комуністи не видали без порозуміння, якщо не з доручення свого „могутнього опікуна" — Москви. Загально вважається, що з останнім розвитком в Китаю туди теж перенісся центр політичної кризи, що в парі зі східно-західною крізою в Европі, збільшує до крайности напруження політичного положення в світі. Вміжчасі заповідається комуністичну підготовку до нового наступу на Сучов.

ҐЕН. ФРАНКО ПЕРЕМАГАЄ У МІСЬКИХ ВИБОРАХ В ЕСПАНІЇ.

Мадрид, 22 листопада. — Вчора в Еспанії відбулися перші від закінчення громадянської війни вибори до міських управлінь. Перші повідомлення стверджують несподівано високий відсоток голосуючих, як теж абсолютну перемогу кандидатів, піддержуваних урядом та урядовою фалянґістичною партією. У виборах мають право брати участь тільки голови родин. Згідно з дотеперішніми повідомленнями до виборів пішло около 70% управнених. Тільки в деяких місцевостях дійшло до менших інцідентів.

ЗАХІДНІ СОЮЗНИКИ ПРИГОТОВИЛИ ПЛЯН ОДНОЇ ВАЛЮТИ В БЕРЛІНІ.

Париж, 22 листопада. — На прохання невтральних членів Ради Безпеки, що посередничають в полагодженні советсько-західного спору в справі Берліна, західні союзники приготовили конкретний плян, як вони уявляють собі введення в усіх секторах одної советської валюти та її чотиродержавну контролю. Проте, плян і його здійснення залежить виключно від Советів, бо передумову будьяких дальших переговорів та практичного здійснювання будьяких плянів в Берліні західні союзники ставляють перервання советської бльокади того міста.

ВНУТРІШНЄ ПОЛОЖЕННЯ У ФРАНЦІЇ ЗАГОСТРЮЄТЬСЯ.

Париж, 22 листопада. — В останньому часі Москва за посередництвом своєї п'ятої колони докладає найбільших зусиль для загострення внутрішнього положення у Франції, виграючи в той спосіб на часі в міжнародній політичній кризі. Після страйку вуглекопів, тепер прийшла на чергу загроза генерального страйку в портах. В місті Дюнкерк, де страйк проголошено насамперед, відділи війська і поліції вдержують порядок. До більшого зудару зі страйкуючими робітниками не прийшло, хоча на такий заповідалося. На сьогодні заповідають теж проголошення страйку в усіх портах, але в останній хвилині, після нарад з міністром транспорту, кінцеве рішення в цій справі відложено до середи. В Дюнкерк заарештовано двох комуністичних провідників, які пробували інтервенювати серед тих робітників, які відмовилися від страйку. Міністер внутрішних справ вчора під час свята в честь мучеників французького резистансу заявив, що Франція не бажає собі жадного роду тоталітаризму і тому продовжуватиме боротьбу як проти комуністів, так і прихильників ґен де Голя.

ФРАНЦІЯ ОБСТОЮЄ КОНТРОЛЮ РУРЩИНИ.

Париж, 22 листопада.—Рівночасно з рушучим становищем французького представника на шостидержавній конференції в Лондоні в справі міжнародної контролі промислового басейну Рурщини, це становище піддержав вчора, під час промови в місті Мец, теж французький міністер закордонних справ Шуман. Він заявив, що Франція не бажає зупиняти Німеччину у відбудові і не відмовляє німцям права на життя і працю, але вона ніколи не погодиться на те, щоби такий найбільший арсенал зброї в світі, яким є Рурщина, опинився в руках централізованого уряду Німеччини.

НОВИЙ ГРЕЦЬКИЙ УРЯД ДІСТАВ ЗАЯВУ ДОВІРЯ.

Атени, 22 листопада. — Новий грецький коаліційний уряд лібералів і популістів, створений знову премієром Софулісом та при тісній співпраці міністра закордонних справ Цальдеріса, одержав вчора рано тільки одним голосом більше потрібну заяву довіря в парляменті. Вислід голосування був 168 голосів проти 167. Опісля сесію парляменту відложено до 1-го лютого наступного року.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street. Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПАНЮШКІН, ВОЛЕС І „ЧЕРВОНИЙ ДЕКАН"

Газети проголосили, що 13 грудня ц. р. відбудеться спільний виступ совєтського амбасадора С Панюшкіна з „червоним деканом", себто з Гюлетом Джансоном, деканом Кентерберської катедри в Лондоні. Разом з ними виступить ще одна „червона особистість, іменно Генрі А. Волес, той самий, що так ганебно провалився в останніх президентських виборах.

Як бачимо не абияка трійця, така, що кращої й не вигадати. Виступлять вони в Ню Йорку, в Медисон Сквер Ґарден, як бесідники, запрошені організацією, що називає себе Країною Радою Американсько-Совєтської Приязні. Це та сама організація, яка намагалась спровадити до Америки „червоного декана", але це їй не вдалось. Деканові відмовлено візи на цій підставі, що його спроваджує установа, яка має большевицьке обличчя. Так цю справу вияснили урядові джерела. Гюлета Джансона названо „червоним деканом" за його постійну оборону Сталіна, совєтського режіму та цілої совєтської закордонної політики, яку він виправдує, гостро критикуючи водночас Злучені Держави і Британію. Вступивши по дорозі до Канади, цей „червоний декан" намагався накоїти там лиха, а тепер пробує розбивати проти-сталінський фронт у Злучених Державах, розповідаючи про змагання Сталіна до замирення. Слушність його поглядів потвердять тепер такі особи, як совєтський амбасадор у Вашинґтоні та Генрі А. Волес. Усі три разом повторять щераз різні наклепи на Злучені Держави і Британію, обвинувачуючи їх, що це вони не хочуть згоди з Росією і миру в світі.

Американські газети завжди обороняють свободу слова. Тому саме поставились неґативно до відмови департаментом стейту візи для д-ра Гюлета Джансона. Та як „червоний декан" уже в Америці, то преса не зрікається свого права сказати про нього те, що думає. Це слово преси тверде й гірке. Про декана пишуть, що він не вміє пошанувати християнської гідности, коли стає поруч з руїнниками усякої релігії та з представниками гнету і варварства. „Червоний декан" є тут для багатьох прикладом, до чого може довести людину амбіція, демаґоґія і жажда слави. В деяких часописах читаємо, що Кентерберський декан не прибув до Америки служити Богові, а чортові, бо прийшов виправдувати кривавий і безбожницький режім Москви, теж і самого антихриста-Сталіна. Цей „червоний декан" не бачить у Совєтах червоної крови, пролятої мільйонами невинних жертв сталінського режіму, ні не бачить поневолених Кремлем народів. Він бачить тільки найкраще в Москві й в Сталіні.

Треба ще нагадати, що „червоний декан" на ділі не представляє собою ні Кентербурської катедри, ні духовенства в Англії, ні думки подавляючої більшости населення його країни. Він тільки використовує своє становище та демократичні вольности Англії, Канади та Злучених Державах, щоб ширити неправду про Совєти та ослабляти публичну опінію, в демократіях, звернену проти комуністичної брехливої пропаганди та совєтської агресії. Такою є „мирова місія", з якою прибув „червоний декан" до Америки. На влаштоване для нього збіговище комуністи наженуть певно повно усякої міжнародної збиранини. Та це не буде Америка!

Брак довіря до преси

Сварливий і гострий на язик та перо бувший секретар внутрішніх справ, Геролд Л. Ікес, людина спосібна й особисто чесна, вийшовши з уряду, пустився на журналістичне поле. Знаючи з першого джерела різні недомагання нашої внутрішньої політики, як і всілякі позакулісові тайни, що відносяться до поодиноких осіб на високих становищах, а то й цілих департаментів, Ікес зробив багато добра, бо вияснив загалові багато неясних речей. Якби не те, що він любить задиратись та напастувати, вплив його синдикованої колумни, що друкується по цілій Америці, був би куди більший та приспішив би не одну пожадану „чистку" в Вашинґтоні.

Тим разом Ікес „чіпився" газет в тому і тих, що друкують його колумну. Каже, що преса втратила в читачів довір'я, себто те, на що вона завжди була така горда. На доказ свого твердження наводить приклади з останніх двох президентських виборів. Ікес стверджує згідно з правдою, що американька преса була великою більшістю проти останньої кандидатури Рузвелта на президента, а в куди більшій мірі проти кандидатури Трумана. Проте вони обидва були вибрані, що означає, що нарід не послухав газет, а пішов проти них. Він дораджує американській пресі добре цю справу прослідити, бо ж вона завжди намагається шукати правди і доходити до неї. Бодай такою вона себе представляє, каже Ікес.

До цього Ікес ще додає, що від 1932 року слідний постійний занепад впливу американської преси на маси. Він вважає це лихом, бож преса була завжди дуже важним фактором в демократіях і такою обовязково повинна далі бути.

Не знаємо, чи треба добачувати брак довір'я до преси в цьому, що читачі в якомусь випадку не пішли за нею. Преса в Америці не є однакова, а з цього, що та чи друга газета розходиться денно в мільйонових примірниках, годі заключати про її вплив. Це ж загально відоме, що як тільки сензаційні газети Гирста зачнуть попирати якусь справу, чи навіть якусь особу, то тим їм на ділі багато не помагають, а більше шкодять. Занепад впливу газет в Америці добачують дослідники радше в тому, що минаються добрі редактори, так, як минаються добрі оперові співаки давніх часів. Ці дослідники стверджують, що рік за роком кінчають в Америці тисячі осіб журналістичні школи, а нових журналістів з великим таланом, полетом і знанням дуже мало, так, що нема ким заступити тих талановитих редакторів, що повмирали в останніх 15 чи 20 роках. Американська преса, кажуть далі, вживає щораз більше синдикованого матеріялу, бо це дешевше. Деб не поїхати, як возьмемо газету в руку, то не бачимо великої різниці від газети, видаваної в тому місті, де живемо. Це не є здоровим явищем. Такий спосіб видавання газет не дає теж змоги вибиватись молодим силам, які треба би наймати, коли б не було синдикованих статтей. Зате невелике число журналістів, що вспіли вибитись вгору, дістають грубі гроші й їхні статті друкуються в один і той самий день по сотках міст. Властиво вони повинні б впливати на загальну думду. Але так є, що тими колумністами стають щораз частіше люди, які властиво не мають журналістичного талану, але є ними тому, що займали визначні становища, чи мають такі звязки, що можуть подавати кожного дня багато сензаційного матеріялу, яким вони більше баламутять читача, ніж його просвічують.

Коли йдеться про т. зв. чужомовну пресу в Америці, як от українську, то вона назагал зливається з читачем в одну цілість. Тому відносини між нею і читачами треба мір'яти іншою міркою. Це вже давно завважили американські дослідники американської преси, даючи цій пресі за цей вплив на читачів велике признання як пресі несензаційній, але зате ідейній.

Одначе „чужомовна" преса має інший клопіт. Вона має дуже малий вплив на тут роджене покоління цеї етнічної ґрупи, яку вона представляє, а це прямо тому, що ця молодь цеї преси не читає.

Микола Чубатий.

Патріотизм, чи зрада?

Основою нашої европейсько-християнської цивілізації став старинний, так званий клясичний світ. Під тим розуміємо культуру греків та римлян, християнізовану згодом продовж перших пять століть по Христі. Старинні греки та римляни дали нам основні поняття права, справедливости, краси фізичної та моральної. Християнство ці шляхотні поняття збагатило законом л ю б о в и ближнього та гуманністю. Старинний світ на прикладах своїх героїв навчив нас, що є патріотизм. „Мило та солодко є вмирати за батьківщину", говорили старинні римляни. Християнство на прикладах своїх мучеників навчало нас, що немає компромісу між правдою та брехнею і на випадок конфлікту правди й брехні людина обовязана й мученичу смерть понести, а не зрадити.

Такі поняття присвоїли собі народи західної цивілізації. Вони вогнем випалюють зраду серед своїх громадян. Ось ще недавно, бо зараз по закінченню війни ми читали про засудження та страчення сина англійського лорда та члена кабінету Емери за зраду Англії. Зрадник без всякої апеляції мусів понести кару смерти, яку ціла Англія вважала найслушнішою як кару за зраду батьківщини. Чому таке було однодушне переконання в Англії, в країні свободи та гуманности? Таке відношення англійців до зради є випливом їх клясичного виховання щодо обовязків члена нації щодо рідного народу та рідної землі.

Такі думки насуваються нам, коли глядимо на дещо відмінне розуміння патріотизму та зради серед деяких шарів українського громадянства. Нам нерідко приходилося зустрічатися на сторінках преси з обороною українських комуністів, що виразно тримали з Москвою проти української батьківщини, бо вони потім стали жертвою московського насилля. Нам приходилося навіть стрічатися з таким поняттям, що це жертви рівні правдивим українським патріотам, що ніколи не йшли на компроміс з ворогом. В їх розумінню боронити Киева проти московських полчищ чи вести ці полчища на Київ разом з ворогом, це майже те саме, якщо, остаточно, одні та другі були Москвою зліквідовані. Поняття патріотизму та зрада в цім випадку зовсім затерлися, що стає грізною осторогою для національної моралі українців.

В останнім часі знов на сторінках української преси, навіть н а ц і о н а лістичного напрямку, появилися статті, що викликувати можуть грізний неспокій, що наші поняття про патріотизм та зраду стали цілком хаотичними. Ці самі пресові органи, що мовчки приймали вбивства українських патріотів, яким переконливо не доказано зради, стають в обороні зрадника та величають постать, що безсумнівно є кваліфікованим типом національної зради. Маю на думці статті, що появилися в деяких мюнхенських та лондонських українських газетах з приводу смерти о. д-ра Гавриїла Костельника. „Ще Одна Жертва Москви" — затитуловує свою статтю один націоналістичний орган. „З покійним зійшла в могилу одна із маркантніших постатей Західної України нашого часу" — пише другий націоналістичний орган — „яка одначе по волі чи по неволі відіграла трагічну ролю в загарбницькій та нищівній ролі червоної Москви".

В обох випадках не о. д-р Гавриїл Костельник, очевидний зрадник західних українців, винен, але винна Москва. О. д-р Гавриїл Костельник був українцем та ще навіть визначним українцем, а Москва це ворог українського народу. Відомо, що від ворога треба сподіватися загарбницької та нищівної ролі, та хіба має український нарід право домагатися від своєї людини та патріота, якого наділяв довірям та пошаною, щоб він того народу не зрадив і не йшов з Москвою проти рідного народу.

Тут вже цілковите помішання понять патріотизму та зради. Перейдім тільки хронологічно факти недавних трагічних подій на західній Україні, з якими нерозлучно звязався о. д-р Костельник. Московський патріярх, ставленник Сталіна, звертався до Митрополита та епископів Західної України, щоб вони прилучилися до „російської матери церкви". Ці відмовляють і в квітні їх усіх арештують та вивозять на заслання. В той грізний момент для західних українців, коли їм треба було стати солідарним муром за своїми провідниками, о. Г. Костельник ломить фронт та творить з двома другими зрадниками, о. Пелвецьким та Мельником, комітет для сповнення бажання Москви, себто для „обєднання з російською матірю-церквою". Московська окупаційна влада дає їм всяку допомогу та протекцію НКВД.

Дня 1 липня 1945 в святоюрськім храмі збирається кількадесять священиків-героїв, до речі товаришів та приятелів о. Костельника, і закладають протест проти арешту своїх владик та проти узурпацій о. Костельника та товаришів. Тоді о. Костельник звертається до НКВД та дістає від енкаведиста Ходченка з Киева указ, що о. Костельник та його ґрупа є церковною зверхністю західних українців, та що він та його товариші мають перевести реєстрацію деканів, парохів та монастирів, які їх не слухають та донести про це енкаведистові Ходченкові для дальшого поліційного поступовання. Ініціятивна група під проводом о. Костельника користає з того.

Який був наслідок того, відомо. Протестуюча група священиків-героїв була в цілості зліквідована, розпочалося масове переслідування духовенства, що мало підготовити це церковне збіговище на весні 1946, яке Москва проголосила собором, управненим приєднати насильно західних українців до „російської матери церкви". Костельник своє чорне діло зробив. Не важне, з яких мотивів і серед яких обставин він це зробив. Не важне як і з чиєї руки він згинув. Фактом є, що у тих самих обставинах був цілий епископат з Митрополитом у проводі; у тих самих обставинах були ці сотки духовенства та вірних, що не заломилися.

Між тими останніми були пересічні рядові духовні, нічим незамітні громадяни. Вони вибрали мучеництво за свою ідею, а не зрадили. О. Костельник був визначним духовником та українцем і не тільки що зрадив, але ще й став до спілки з наїзником переслідувати своїх одновірців та українських співгромадян. Моральна позиція о. Костельника хіба ясна. І чи з тривогою не приходиться ствердити брак національної та моральної бусолі серед частини українського громадянства на еміґрації?

Це явище незвичайно грізне, бо воно в основі підриває моральні фундаменти нашої визвольної боротьби. Поміж вірністю та віроломством, поміж патріотизмом та зрадою мусить бути поведена чітка межа і горе тому народові, що у своїх критичних часах тратить межі добра та зла.

В додатку цілий теплий тон статтей, немов посмертна згадка за найкращим патріотом, є на ділі перекрученням дійсности в користь людини, що марно зійшла в могилу з пятном українського Ефіяльта. Одна стаття навіть посувається до такого національного блюзнірства, що порівнує о. Костельника з Симоном Петлюрою, після чого йде правдивий панеґірик під адресою о. Г. Костельника.

Вбитого о. К о с т е л ь н и к а знав автор тих стрічок дуже зблизька продовж тридцять літ, від часу його університетських студій, потім як професора Богословської Академії у Львові, доки його не наказав Рим усунути (1930). Знав його автор тої статті як редактора „Ниви" і ґімназійного катехита, спершу в філії академічної ґімназії а потім як катехита греко-католиків в польських державних школах. Якось все доля зводила нас разом і я ніколи не міг собі виробити про о. Костельника того панеґіристичного переконання, що його виповів невідомий мені М. Лагодівський на сторінках лондонського органу.

Знаючи померщого, можу поділитися моїми поміченнями про особу о. Костельника, який не був вченим філософом, ані теолоґом, ні автором творів „найліпших, які знає світова наука". Та й взагалі о. Костельник не був автором ніякого більшого твору з обсягу філософії чи теолоґії. Писав дрібні речі на ці теми. Був він поетом та письменником. Його письма на тему брідських чуд, стиґматизацій Насті Волошин, його переконання, що остання показує свої чудесні з'яви мало не на кожній шибі львівських

(Докінчення на стор. 3-тій).

М. Брадович.

ЧУЖИНОЮ

18)

Думки, висловлені мудрим Хаджі, видавались Маркові остільки слушними, що він не міг їх відокремити від своїх власних. З фрагментів пізнання єства московських ворогів творився в його свідомості викінчений образ Москви, живого мерця без вчора й завтра, осередку абсолютного лиха, опиря поневолених націй, що живиться їх кров'ю, відвічного ворога кожної національної спільноти як найвищого втілення суспільного життя.

Марко пізнав багато в коротроткім часі, але бажаючи перевірити слушність своїх висновків,, запитав він Хаджі, чи абсолютне лихо вічне, коли воно живиться життям інших, що відроджуються в своїх дітях і живуть в них без кінця. Він почув більш менш те, що чекав почути, бо Ходжіжі промовив: Нарід вірить, що опир гине, коли сорок днів лишиться без живої крови. Отже й абсолютне лихо, що живиться лише коштом життя інших, мусить зникнути чи принаймні обернутися у відносне лихо, коли йому одібрати чуже джерело його існування.

Відповідь була вичерпальна і Марко відчув, що внутрішній зв'язок виміни їх думок припинився. Дальша розмова була лише загально цікавою для нього. Вона тривала й при столі в часі обіду. Хаджі оповідав багато при свої подорожі на сході, подаючи багато фактів поступового втягнення арабських країв до загального руху магометанських народів навколо Середземного моря.

По традиційній каві Марко опустив приязне товариство свого господаря і його мудрого гостя, покликаючись на потребу написати дещо перед сходинами.

Плян рятовання та устійнення сталих звязків з населенням південно - східних земель України та організованого переведення втікачів через турецько-совєтський кордон був в загальних рисах готовий, коли на терасі, де він працював, зявився слуга повідомляючи, що його приятелі прийшли.

Він привитав сердечно Козія і Рябошапку в салі, де розмовляв з Хаджі перед полуднем. Маючи надзвичайну память на обличчя втішився Марко дуже пізнавши у відпоручнику кубанців одного з визначніших учасників визвольної боротьби, з яким мав короткі зустрічі понад десяток років тому. Але він не дав пізнати себе, не бажаючи відтягати увагу Рябошапки від справ, які треба було вирішити.

Двоє азербейджанців прийшли кілька хвилин пізніше. Повідомлення Марка, що гроші потрібні на перший час зв'язково-рятункової акції одержано, було стрінуто окликами радісного вдоволення. З жвавої виміни інформацій міг Марко переконатися, що його погляди на цілу акцію відповідали дійсності та що плян укладений ним потрібував лише небагато змін. Ще більше тішило його, що кубанці внесли до чинности азербейджанців та грузинів вздовж кордону ту традиційну відважну імпровізацію, яка була так властивою славетним запорожським прадідам кубанських козаків. Їм самим припадало завдання використати в повній мірі ту поміч, яку могли дати втікачам рибалки, перевозячи їх на турецький беріг. Але цей шлях мав і деякі відемні боки, одною знайбільших хиб була необхідність очистити рибальські команди від численних сексотів (секретних сотрудників) та уникати прибережної сторожі на моторових човнах, що обшукувала часом підозрілі рибальські човни. Під цим оглядомб ув суходільний кордон безпечнішим. Більш менш вирішальними були тут грошеві засоби, бо прикордонна сторожа була звичайно готова продати, особливо за чужоземну валюту, і батька і матір. Провакацій треба було стерегтися всюди, поодиноких переходів через кордон не можна було обтяжати більшим числом втікачів, а для підплачення більшого числа прикордонних вояків треба було більше грошевих засобів. Не було легкою справою й допровадити втікачів до кордону, особливо жінок і дітей, яких часом не мали на кого полишити батьки, не викликаючи підозріння агентів ГПУ. Треба було мати також багато сприту, щоб уникнути видання втікачів совєвладі турецькою прикордонною сторожею, бо Туреччині залежало багато на тім, щоб вдержати добрі відносини з Москвою. Тут залежали українські втікачі у великій мірі від допомоги їх азербейджанських приятелів, що мали спільну віру й мову з турецькими вояками, які в глибині серця були зрештою все ворожі до москвинів і тому хотіли б помогти перслідуваним ними жертвам.

Протягом нарад міг Марко переконатися, що співпраця Козія з Рябошапкою заповідається якнайкраще, наскрізь річеве ставлення обох до справи обіцяло її успішний перебіг. А поза тим обсяги їх чинности були досить відмінними. Козій мав дбати про постачання грошевих засобів, які мали приходити для уникнення підозріння на руки Сабрі Паші; з його ж допомогою мав він дбати про те, щоб уможливити українським втікачам осягнення портів та виїзд в дальший світ.

Рябошапка мав вертатися до кордону та, діючи з обох його боків, надавати руху втікачів організований характер. Співпраця тут з азербейджанцями була лише одною з ділянок великої спільної акції предсвавників всіх поневолених націй СССР поза його межами, головним осередком якої був Париж.

Співпрацю Рябошапки з азербейджанцями улекшувала щира приязнь, яка витворилась у нього з ними протягом спільної праці повної небезпек. Були вони різними і виглядом і вдачею. Старший з них, Агабек, високий чорнявий з горбатим носом, на майже завжди еусмігненім обличчю, був непоправним оптимістом і в найбільш небезпечних ситуаціях, з яких викручувався, маючи невичерпальний запас способів дурити большевицьку сторожу, та дотепних історій, якими здобував симпатії турецьких вояків і урядовців.

Праця З. У. А. Д. К. в Европі

(На підставі докладу п-ні Ірини Павликовської).

Пані Ірина Павликовська, голова Об'єднання Українського Жіноцтва на Еміграції в Европі та визначна українська громадянка, виголосила в дні 9. ц. м. на засіданні Переселенчого Осередку у Филаделфії доповідь про працю ЗУАДК у Німеччині. З огляду на широке зацікавлення нашого громадянства цими справами й з огляду на вагу опінії у тих справах передової представниці української еміграції, передаємо тут важливіші думки із згаданої доповіді.

Співпраця ЗУАДК з ЦПУЕ.

Пані Павликовська підкреслила насамперед велику і важку працю, пророблену ЗУАД Комітетом, а зокрема його филаделфійським відділом. Ми бачили, як ця організація дбала про скитальців. Ми бачимо міжнародню організацію ІРО, яка розпоряджає десятками мільйонів і ми бачимо, яка є допомога тієї організації. І попри це все йдемо ми самі. Ви тут і ми там в Европі вам допомагаємо. З одного боку ваша жертвенність, з другого боку наша відповідна праця в Европі, щоб вашу поміч якнайбільш доцільно і якнайбільше справедливо розділити. Так справедливий розподіл можливий завдяки цьому, що українська еміграція в Европі добре зорганізована. У Німеччині українська еміграція зорганізувала своє Центральне Представництво, виборний орган, який робить велику роботу і який має серед емігрантів повний авторитет.

Коли приїхав до Европи д-р Ґалан, ЦПУЕ обговорило з ним лінію праці і тоді прийнято, що з огляду на чисельність української еміграції, усім людям нема змоги допомогти. Тоді обговорено й усталено, яким групам емігрантів допомога найбільш потрібна (недужі на туберкольозу, діти, інваліди, студенти і т. д.). Тоді теж ствержено потребу прислання когось із ЗДА, хто правно допомагав би українській еміграції. Тому рішення ЗУАДК відкрити в Европі власні бюра, українська еміграція прийняла дуже радісно. Коли приїхав до Німеччини адв. Смук, ЦПУЕ допомогло йому організувати бюра. Коли адв. Смук потребував помічників, він звертався до голови ЦПУЕ посла В. Мудрого і ЦПУЕ знаходило та рекомендувало таких помічників. З бігом часу адв. Смук зорганізував у Німеччині 3 бюра. Не було це легка справа, бо деякі чужі організації перешкаджали в цьому.

На прохання адв. Смука створено окрему комісію, яка складається із представників ЦПУЕ та інших центральних організацій української еміграції а теж представників обох наших церков. Пані Павликовська входить до тієї комісії, як голова Об'єднання Українського Жіноцтва на Еміграції і завдяки тому добре орієнтується у тих справах.

Ця комісія тісно співпрацює з центральним бюром ЗУАДК у Німеччині, веде розподіл харчевої допомоги та обговорює з адв. Смуком усі важливі проблеми праці ЗУАДК на терені Европи.

Крім самої харчево-допомогової справи, адв. Смук та його бюра працюють в ділянці правної допомоги, перводять інтервенції у різних урядах у справах наших скитальників і т. п. Часом одне слово адв. Смука, як американського громадянина, більше помагає як довгі старання ЦПУЕ.

6,000 недужих на туберкольозу.

Коли комісія зладила списки українських скитальників, які підпадали під категорії передбачені, як найбільш потребуючі допомоги, показалося, що число таких виносить 27,000 осіб. Самих тільки недужих на туберкольозу у санаторіях є 3,000 осіб. Менш-більш удруге стільки не користає із санаторійного лікування. **Самих тільки українських дітей, недужих на туберкольозу, є в Німеччині понад 1,000.** На таке велике запотребування одержано як першу допомогу 3,000 Кер-пакетів. Крім цього, 1,000 Кер-пакетів прислав тоді ЗУАДК для Австрії. З цих 3,000 Кер-пакетів зроблено 5,000 пакунків і їх розділено між найбільш потребуючих із поміж цих 27,000. Були це дуже неприємні часи для комісії і для адв. Смука, бо на їхні голови сипалися різні закиди та жалі. Напевно і тут до ЗДА прийшло багато листів із скаргами і жалями, та це треба зрозуміти — люди живуть у невимовній нужді, бідують, голодують, уже кілька років живуть у таборах у жахливих мешканевих умовинах і це все зробило людей нервовими. Слідуючі посилки харчів, а зокрема посилка кілька тисяч фунтів смальцю, дали змогу краще обділити найбільш потребуючих і нарікання дуже зменшилися.

Дбайливість адв. Смука.

Зроблено все можливе, щоб розподіл допомоги був якнайбільш справедливий. Харчі приділюєдься тільки на поіменні списки, які є потрійно контрольовані та потверджувані відповідними українськими організаціями. Адв. Смук сам не розподіляє допомоги, а тільки апробує те, що ухвалює та пропонує комісія. Щоправда, адв. Смук дуже „скупий" і часто треба багато зусиль, щоб він апробував даний приділ харчів. Зате він не робить ніяких виїмків і всяких петентів відсилає до комісії.

Забезпечення перед крадіжками.

ЗУАДК має у Мюнхені на Пассінґу дуже добрий харчевий магазин. Цей магазин взірцево зорганізований, веде його фаховий і досвідчений працівник п. Луцик, колишній магазинер Маслосоюзу. Книговедення та контроля цього магазину так наладнані, що виключено, щоби хтонебудь міг звідтам щось украсти.

Магазин вже порожній.

Завдяки дуже ощадній господарці харчевими засобами та видаванні харчевих допомог тільки у найбільш пекучих випадках, цих харчевих засобів вистачило аж до тепер. Та сьогодні магазин ЗУАДК уже порожній а десятки тисяч недужих, дітей та інших категорій українських скитальників, які потребують негайної харчевої допомоги, стоять перед катастрофою, якщо допомога швидко не прийде. (Пані Павликовська привезла із собою та предложила ЗУАД Комітетові цифри відносно харчевого стану українських скитальників та найбільш необхідної харчевої допомоги).

СС. Василіянки не забули про скитальників.

Після доповіді деякі члени Переселенчого Осередку ставили п-ні Павликовській різні запити, відносно праці ЗУАДК в Европі. Пояснення, що їх давала делегатка з Европи, дозволяють дати такі доповнення до вище представленого стану праці ЗУАДК в Европі:

Канадійський Допомоговий Комітет присилав харчі та одіння для скитальників у британських зонах Німеччини та Австрії, одначе допомога від канадійських українців була відносно менша, як від українців із ЗДА. Сестри Василіянки попри їхню незвичайно корисну виховну працю на нашому терені, знайшли ще час та засоби для ведення акції „діти — дітям". Прислані ними харчі переховуються в магазині З. У. Д. К. в Мюнхені, але окремо, і Сестри самі ними диспонують.

ЦПУЕ старалося нав'язати контакт з представником Українського Католицького Допомогового Комітету в Німеччині, між іншим запитувало чи і кому цей Комієт помагає із скитальників харчево, щоб на основі цих даних евентуально уникнути подвійної допомоги для тих самих осіб, та до тепер ніякої відповіді на ці свої звернення ЦПУЕ досі ще не одержало.

Коли почали пробиватися через залізну куртину відділи УПА адв. Смук доложив багато зусиль, щоб дати їм достаточну харчеву та одежеву допомогу.

Висновки.

Які ж висновки із даних, що їх дала п-ні Павликовська? По-перше, допомога, яку дав дотепер ЗУАДК нашим скитальникам в Европі, дуже мала у порівнанні з потребою доживлення. По-друге, ця харчева допомога, що ми її висилаємо через ЗУАДК нашим братам на скитальщині, є там якнайбільш справедливо і якнайбільш доцільно розділювана, при чому і сам розподіл харчів і магазин є під дуже докладною контролею українських скитальчих організацій та адв. Смука.

Сьогодні магазин ЗУАДК в Европі порожній. Зближається зима, уже четверта страшна зима для наших братів і сестер у таборах на скитальщині. Їхні очі звернені до нас. Чи ми забудемо про них?

Я. Татомир.

ВИ ОДЕРЖАЛИ СЬОГОДНІ „СВОБОДУ"? А ЧИ ВИ ВИСЛАЛИ ЇЙ ВЖЕ СВОЮ ДОБРОВІЛЬНУ ДОПЛАТУ ДО ПЕРЕДПЛАТИ, ЩОБИ ВОНА МОГЛА ПРИЙТИ ДО ВАС ТЕЖ ЗАВТРА?

АМЕРИКАНСЬКЕ СТАНОВИЩЕ В СПРАВІ ПАЛЕСТИНИ.

Париж, 22 листопада. — Минулої суботи американський представник в Політичному Комітеті Генеральної Асамблеї О.Д., д-р Филип С. Джесуп, склав довго очікувану заяву американського уряду в справі Палестини. Америка противиться будьякій зміні кордонів нової ізраїльської держави без згоди жидів, приймає в основі останнє звідомлення Бернадотта в цій справі та піддержує прийняття Ізраїля до О.Д. в найблищій будучності. Вчора з Тель Авів повідомлено, що араби мали знову нарушити перемиря та зайняти нові позиції в провінції Неґеб.

СОВЄТИ БУДУЮТЬ „АТОМОВІ МІСТА"

(УБІ) — Згідно з інформаціями Совєти наполегливо будують дослідні осередки атомової енергії. Головний центр находиться в Кісіль-Кото, столиці „автономної республіки" Танну-Тува. Місцеве населення евакуовано, а спроваджено каторжників. На схід від Танну-Тува збудовано на берегах Байкальського озера нове місто Атомграз, що знаходиться в провінції т.зв. „Безім'янка", якій не надано назви з мотивів стратегічно-військової конспірації. При роботах затруднені каторжники з цілої „необнятої родіни".

Патріотизм, чи зрада?

(Докінчення зі стор. 2-гої).

камениць, робили його особою, яку товариші праці надто серіозно не трактували. Про його працю як катехита не багато будуючого могли б розказувати його учні, як під національним, так релігійним оглядом. Про це автор, як товариш його праці був все досконало поінформований.

Особу о. Костельника можна б схарактеризувати російською пословицею: „Горе от ума". О. Костельник, маючи поетичний талан, був переконаний про свою мало не універсальну непомильність у всяких справах, на яких він навіть не розумівся. Був він переконаний не тільки про свою непомильність в теології, філософії, літературі, історії, але навіть і в політиці. Він мав переконання про себе, що він одинокий може зробити все, чого другі не в силі. Тим він нагадував дуже американського Волеса, провідника комунізуючих енків, який теж обіцює дати Америці мир з большевиками, якого не в силі дати всі американські політики разом.

Покинувши Львів кілька днів перед вибухом війни автор не мав змоги бути свідком заломання та упадку о. Костельника. Одначе знаючи ментальність тої людини набирає переконання, що ця остання прикмета його погубила. Він певно у своїй зарозумілости був переконання, що потрапить говорити теж і з енкаведистами, що нікому не вдалось. І договорився. Вплутався в діло, з якого вже потім не вмів, чи не мав моральних сил вийти.

Співчуваючи з о. Костельником як з жертвою людської слабости, жаліючи, що свій талан так змарнував годі змінити факт, що на тлі характерности та морального героїзму соток а то й тисячів західних українців, які видали УПА, о. Костельник вийшов фігурою малою та морально упавшою. Для людини того талану відповідав би геройський жест приняти заслання або й мучеництво, щоб перейти до історії як великий інтелектуал та сильний характер. Та на ділі переходить він до історії з тавром Герострата.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА

Що писала "Свобода" тому 40 років?

12 листопада 1908 р.

НЕДОМАҐАННЯ НА ПОЛІ ШКІЛЬНИЦТВА

У третій статті під заг. „Наші школи" пише учитель Дмитро Андрейко про саму молодь, підручники, наукові прилади і каже: наші школи є однокласові і до того мішані. Серед дітей можна побачити велику мішанину щодо літ і ступня умового розвитку дітей. Крім того не всі разом вписуються до школи: одні з початком шкільного року, інші пізніше, деякі приходять аж при кінці шкільного року. „Як думаєте, шановні читачі, чи при таких обставинах можна тих дітей чогось навчити"? — питає автор. Так само є велика різнородність у підручниках, а щодо приладів, то всіляко буває: приходять діти без зшитків, без олівців і вони не беруть навіть участи в науці. Отже чи може така школа сповняти хоч примітивно свої завдання? — Автор приходить до всновку, що це питання потребує основної застанови.

НЕҐРАМОТНІСТЬ СЕРЕД НОВИХ ІМІҐРАНТІВ

Державне іміґраційне бюро оприлюднює звіт зі стану іміґрації за 1907 р. і виказує кількість неграмотних людей, що прибули минулого року. Італійців прибуло 294,061, з того неграмотних 123,544; поляків 138,033, з того неграм. 49,842; жидів 149,182 — неграм. 31,885; німців 92,936 — неграм. 5,310; скандинавців 53,-452 — неграм. 475; українців 24,031 — неграм. 12,930; росіян 16,807 — неграм. 6,988; чехів -моравців 13,554 — неграм. 215 і т.д. Відсотково виходить, що неграмотних є: литовців 55%, греків 55%, українців 54%, росіян 46.6, поляків 33.7, жидів 21.3, німців 6, скандинавців 1 на кожних 176, англійців 1.6%, чехів 1.5% і т.д.

19 листопада 1908 р.

СЕСТРИ УРАЇНКИ, ЛУЧІМСЯ РАЗОМ!

Під таким наголовком поміщена довша стаття, підписана Марією Черемшак, містопредсідницею У. Н. Союзу. У статті є пригадка, що жінки інших народностей мають свої окремі жіночі допомогово-обезпеченеві організації, тому й нам треба повести акцію за зорганізовання українського жіноцтва. „Те, що мають інші, можемо мати й ми, українки, якщо візьмемося за руки. Закладаймо свої жіночі організації і вписуймо їх до У.Н.Союзу! Закладаючи свої сестрицтва, будемо мати свої організації, які будуть дбати передусім про наші жіночі справи, будуть помагати поліпшити нашу долю, розкривати наші очі" — пишеться у статті.

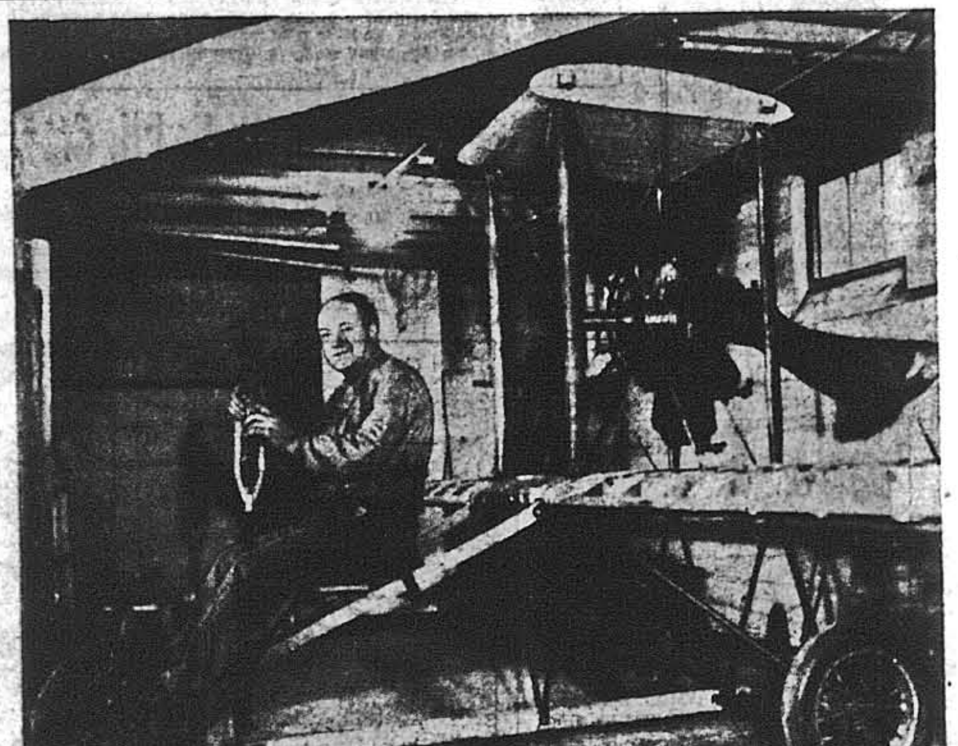
МАЄТОК У.Н.СОЮЗУ В МІСЯЦІ ВЕРЕСНІ

У касовім звіті за місяць вересень подані такі цифри: Прихід за вересень $13,260.26; готівка з кінцем серпня була 32,783.35; разом $46,043.61. Розхід за вересень виносив $10,430.74, остає готівкою з кінцем вересня $35,612.87. Маєток розділений так: посмертний фонд 24,302.82; резервовий фонд 1,625.39; народний фонд 1,-81.40; фонд бідних 2,096.40; фонд розпорядимий 5,771.86.

РОЗДВОЄННЯ В КРЕМЛІ...

(Докінчення зі стор 1-шої)

індустрію для своїх военних цілей. Друга група, до якої мали б належати Каґановіч і Мікоян, вважає, що війни не можна починати, як довго відповідно не відбудовано та добудовано совєтську індустрію. Вони обстоюють думку „ждати і міцніти", вважаючи, що війни не можна починати, як довго Совєти ще не мають атомової бомби. За той час, по їхньому, треба скріпити підривну роботу в демократичних країнах та краще підготовитися до „світової революції". Між цими двома концепціями внутрі совєтської верхівки матиме рішальне значення становище Сталіна і Молотова, яке досі ще мало б бути неясне.

ЗБУДУВАВ ЛІТАК ВЛАСНИМИ РУКАМИ. — Ця картина представляє бейзмент у хаті Берта Дудека в Клівленді, де він докінчує цей літак, що його бачимо на картині. Це буде відбитка американського літака з 1915 року. Перший лет відбудеться на весні. Знавці кажуть, що це знаменита робота.

В. Петренко.

Тристаріччя Хмельниччини

4)

Хмельницький дійсно почував себе тепер єдинодержавцем України. У цьому давав він свій вислів у переговорах з комісією короля і польського уряду, на чолі якої стояв А. Кисіль. Коли Кисіль умовляв Хмельницького, щоб той відгородив козаків від посполитих (черні), мовляв „хлопи мають орати, а козаки воювати", та обіцяв підвищити число реєстрових козаків до 25 тисячів, дораджуючи воювати з Кримом і Туреччиною, Хмельницький гукнув: „Шкода говорити! Досить було часу для трактатів зі мною... Я показав те, про що не думав, а тепер докажу, що надумав. Виб'ю з ляцької неволі народ український.... За границю війною не піду, шаблі на турків і татар не підійму! Досить маю тепер вчасу й достаку в землі й князівстві моєму по Львів, Холм і Галич!"

Хмельницький подиктував комісії свої умови перемиря такі, які Польща не могла прийняти.

В літку 1649 р. розпочались воєнні події на різних фронтах. Головні сили польського війська були розташовані на Волині й Поділі, а другі частини були на білоруському фронті. 13. серпня Ян Казимир вирушив теж у похід на Україну проти Хмельницького, зібравши посполите рушення. На початку червня Хмельницький об'єднався з кримським ханом Іслям-Гіраєм і рушив проти польських сил на Волинь. 29 червня Хмельницький з ханом наблизились до **Збаража** і стали його облягати. Тільки надії на поміч королівського й литовського війська утримували обложених від здачі. Король із своїм військом став дійсно наближатись. Коли Хмельницький про це довідався, залишив під Збаражем частину свого війська, а сам із кращими своїми частинами і татарами рушив проти короля під **Зборів.** 5 червня королівське військо стало переправлятись через річку Стрипу. Цей момент використав Хмельницький і розпочав бій. Кривавий бій тривав до вечора. З великими трудноіцами і втратами вдалось королівському військові отаборитись. Польський табір із усіх сторін окружало військо Хмельницького. Розгром і знищення королівської армії були неминучі. Але тут прийшла зрада татар. Ян Казімір, щоби рятувати себе, почав переговори з кримським ханом в справі угоди з метою відірвати Іслям-Гірея від союзу з Хмельницьким й водночас із листом до хана надіслав король листа й до Хмельницького, закликаючи гетьмана до угоди. Хан прийняв пропозицію короля, супроти чого і Хмельницький був примушений припинити воєнні дії та розпочати переговори, до чого змушував його і кримський хан. Вони закінчились так зв. зборівським трактатом, який призначав число козацького реєстрового війська на 40 тисячів і обкроював козацьку територію.

Кримський хан знову погодився з королем ціною чималого окупу й дозволу на захоплення ясиру з України. Так татари вертаючи в Крим, пограбували українські землі та забрали багато народу в ясир. Український народ дуже болюче пережив цей ганебний полон і те, що Хмельницький не вжив заходів проти нього. Від цих часів збереглась народна пісня, в якій співається:

Бодай того Хмельницького
Первая куля не минула,
А другая устрелила
У серденько уцілила.

Після зборівського трактату Хмельницький відступив від Зборова та від облоги Збаража і подався на Чигирин, куди прибув на початку вересня.

Однак зборівська угода не задовольняла жадної сторони. И обі стали готуватись до нового збройного виступу.

На Україні вибухали повстання, які організував брацлавський полковник Данило Нечай. Були й виступи мас і проти самого Хмельницького, невдоволення його примиренською політикою супроти Польщі. Сам же Хмельницький силкується знову придбати поміч проти Польщі з боку Московщини, висилаючи в цій справі кількома наворотами своїх послів у Москву. Однак кожним разом безуспішно; Московщина рішуче відмовлялась від будької помочі гетьманові. Тоді Хмельницький нав'язує переговори з Туреччиною, висилаючи своїх послів до Царгороду з пропозицією союзу з падишахом під умовою, що той заборонить своєму васалові, кримському ханові, напади на Україну та заставить його помагати гетьманові. Переговори ці мали успіх. Турецький падишах вислав 30 липня до Чигирина, резиденції гетьмана, чауша Османа-Абу з грамотою, в якій Хмельницький титулувався „князем України", обіцюючи йому поміч в силі 100-тисячного турецького війська й поміч татар проти Польщі. Однак Іслям-Гірей показував неохоту йти проти Польщі, хоч під примусом падишаха прислав визов полякам.

Перші неприятельські дії з обох сторін розпочались у лютому 1651 р.

На Україну рушило коронне військо на чолі з обома гетьманами, М. Потоцьким і М. Каліновським, які ще 1650 вернули з татарського полону, та частини війська Яреми Вишневецького. Під Красним напала вона на Нечая, який у бою упав. За цим військом слідувала армія самого короля.

6 лютого Хмельницький рушив із своїм військом з Чигирину на Волинь, дожидаючи на підмогу хана. В другій половині червня військо Хмельницького, до якого вже приєдналася татарська орда на чолі з ханом Іслям-Гіреєм, зустрілося з головною польською армією під Берестечком. 18-20 червня відбувся тут бій, який через одверту зраду татар скінчився для Хмельницького повною поразкою. Хан, таємно зговорившись з польським королем, залишив в рішальнім моменті поле битви і відійшов на Крим.

Після поразки під Берестечком, на початку липня, гетьман відбув зі своєю старшиною раду, на якій ухвалено піддатись під владу московського царя. В серпні вирядив Хмельницький з цим проханням своє посольство до Москви.

Хмельницький тим часом розташував свої оділлі й нові війська під **Білою Церквою**, куди наближалася польська армія. Почались бої і переговори. 18 вересня складена була між обома сторонами угода, дуже важка для Хмельницького в порівнанні зі Зборівським трактатом. Проте і ця угода не давала шляхотській Польщі повної вирішальної перемоги над Хмельницьким, хоча після неї польська шляхта повернула на Україну, а польське військо на чолі з братом Каліновського вирушило на Лівобережну Україну на постій.

Коли польський сейм не затвердив білоцерківської умови, Хмельницький мав право вважати її недійсною.

Приводом до нових воєнних дій була так зв. молдавська справа. Ще в 1650 р. після нападу Хмельницького на Молдавію, господар молдавський Лупул був примушений після свого розгрому видати свою дочку Домну Розанду за Богданового сина Тимоша. Однак після Берестечка і Білої Церкви Лупул відтягав шлюб своєї дочки. В травні 1652 р. Тиміш в супроводі значних військових відділів вирушив для шлюбу в Молдавію. Польський уряд рішив помогти своєму молдавському союзникові. Польське військо в силі 20 тисячів під проводом гетьмана Каліновського мало перетяти шлях відділам Тиміша. Каліновський розташувався під **Батогом,** на Поділлі. Хмельницький наскоро змобілізував чотири свої полки, об'єднався з татарськими відділами на чолі з помічником хана Нурадіном та вирушив проти Каліновського. 22 травня розпочався бій під Батогом, який скінчився розгромом армії Каліновського. Сам польський гетьман поляг у бою. Після цього Батогського розгрому Лупул згодився на шлюб своєї дочки з Тимошем, який відбувся 21 вересня в Яссах. Проте молдавська справа скінчилася нещасливо. Між Валагією і Семигородом вибухла війна, в якій Тиміш мусів боронити Лупуля. При облозі Семигорода військом Сучави Тиміш згинув.

(Дальше буде).

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

16,695 Гнатишин Марії, Майба Ксені вони з дому Дячук уродж. в Краснім, Іванців Анастазії з дому Дячук з с. Красне, Золочів, від Гнатишин Ксені зам. Станиславська.

16,696 Гумініловкч Семена с. Федя з с. Цирилівки, Калуш, від брата свящ. о. Павлович Зиновія, також знайомих парохіян прошу відозвіться.

16,697 Федорів Ірини і Григорія з Буковини від Микитила Антона.

16,698 Топорівський Василя, Івана теж Топорівського, що вже виїхав до Америки, від Топорівський Павла з с. Себечів, Сокаль.

16,699 Тимець Анастазії від Онищак Катерини з Борової Гори.

16,700 Безрукий Івана брата з с. Довга, Калуш, і Ріхель Адама з с. Томашівка, Калуш, від Безрукий Михайла.

16,701 Кузинів Вайз Луиса. Штарк Фица і Фиця всі з Буковини від Яшус Анни.

16,702 Сович Анни з дому Федьків з с. Гусне Вижне, Турка над Стрием, від Федьків Теодора.

16,703 Кічула Івана, Петра, Павла, Катерини і Марії, Ґураль Михайла, Кендзя Катерини з с. Зубоміст, Камянка Струмилова, від Кічула Анни зам. Нарізна.

16,704 Томан Степана і Анастазії з с. Ростоки Горішні, Лісько, від Ощеп Василя.

16,705 Мостовий Володимира с. Стефана з Підгаєць від Фурда Володимира.

16,706 Фіняк Петра с. Івана з с. Добрівляни, Калуш, Поповняк Дмитра і його сестри Катерини з с. Новиці від Фіняк Михайла.

16,707 Клисяк Степана і сестри з дому Сеньак з с. Ясінка Масьова, Турка над Стрием від Сеньчак Михайла.

16,708 а) Шокалюк Петра з с. Остановець від Шокалюк Ярослава.

16,708 б) Вонсуль з с. Мишкова, Заліщики, Крілик Павліни і Тимофія від Лотоцька Наталії зам. Вонсуль і Вонсуль Івана.

16,708 в) Захарко Василя, Білевич Івана, Ратич Дмитра від Захарко Михайла с. Юлії.

16,709 Миклисевич Івана з с. Стара Ропа, Самбір, від Думич Степана.

16,710 Фарило Михайло з с. Стара Ропа, Самбір, від Фарило Василя.

16,711 Петчак Федора з с. Яблінки Нижної, Стрий, від Петчак Степана с. Михайла.

16,712 Германович Юрка з с. Яблінка Вижня, Самбір, над Стрием, від Сінчк Івана.

Голоситись на адресу:
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.

ПОШУКУВАННЯ

ДМИТРО Й ІВАН ГОРБОВИЙ з села Повхова, почта Дубецько, пов. Перемишль, шукають:

АННИ ВАШКО,

яка в 1936 або 1937 році приїхала до Америки до своєї тітки Плечон (з дому Новак), має жити десь в околиці Алентавн чи Майнерсвил, і

СЛАВКА ЦАН та СЛАВКА СЛІВЯК,

які виїхали до Аргентини здається в 1926 році. Хто про них знає, або вони самі, хай пише до:

DIMITRI HERBOWY,
604 Fay Street, Utica, N. Y.

ТАРЗАН, ч. 1977. Джена по вертає до здоровя.

Кілька щасливих ясних тижнів пережили разом подруги, пливаючи на филях...

...а потім спочивали доти, доки прегарна Джена не повернула до повного здоровя.

Та одного дня, коли пан джунглів повертався домів з дичиною, вбитою для їди...

...його вислідив старий його приятель — слон Тантор.